

Onderwijsgroepen Europees recht

Inleiding Europees Recht (Maastricht University)

Scan to open on Studeersnel

Onderwijsgroepen Europees recht

Inhoud

Bijeenkomst 5.2 CV.....	2
Bijeenkomst 5 - Systeem.....	10
Bijeenkomst 6.1 CV.....	18
Bijeenkomst 6 – Systeem.....	25
Bijeenkomst 6.2 CV.....	31
Bijeenkomst 7.1 CV.....	36

Literatuur

- Van de Gronden Hoofdstukken 1 t/m 5 en 10 (in relevante delen)

Wetgeving

- Verdrag inzake de Europese Unie (VEU)
- Verdrag inzake de Werking van de Europese Unie (VWEU)
- De protocollen bij het Verdrag van Lissabon

Jurisprudentie (beperkt tot rechtsregel en voor zover genoemd in literatuur):

- HvJ EG 5 februari 1963, Zaak 26/62 (Van Gend & Loos)
- HvJ EG 15 juli 1964, Zaak 6/64 (Costa/ENEL)
- HvJ EG 17 december 1970, Zaak 11/70 (Internationale Handelsgesellschaft)
- HvJ EG 4 december 1974, Zaak 41/74 (Van Duyn)
- HvJ EG 5 april 1979, Zaak 147/78 (Ratti)
- HvJ EG 6 oktober 1981, Zaak 246/80 (Broekmeulen)
- HvJ EG 19 januari 1982, Zaak 8/81 (Becker)
- HvJ EG 6 oktober 1982, Zaak 283/81 (Cilfit)
- HvJ EG 10 april 1984, Zaak 14/83 (Von Colson en Kamann)
- HvJ EG 8 oktober 1987, Zaak 80/86 (Kolpinghuis)
- HvJ EG 22 oktober 1987, Zaak 314/85 (Foto-Frost)
- HvJ EG 19 november 1991, Gevoegde zaken C-6/90 en C-9/90 (Francovich)
- HvJ EG 14 juli 1994, Zaak C-91/92 (Faccini Dori)
- HvJ EG 5 maart 1996, Gevoegde zaken C-46/93 en C-48/93 (Brasserie du Pêcheur)
- HvJ EG 8 oktober 1996, Gevoegde zaken C-178/94, C-179/94, C-188/94, C-189/94 en C-190/94 (Dillenkofer)
- HvJ EG 30 september 2003, Zaak C-224/01 (Köbler)
- HvJ EG 12 december 2006, Zaak C-380/03 (Duitsland/Parlement en Raad – Tabaksreclame)
- HvJ EU 8 juni 2010, Zaak C-58/08 (Vodafone)
- HvJ EU 24 januari 2012, Zaak C-282/10 (Dominguez)

Bijeenkomst 5.2 CV

Taak 1: De nieuwe Minister voor Klimaat en Milieu gaat naar Brussel

De post van Minister voor Klimaat en Energie is een post die door het huidige kabinet is gecreëerd en is er eentje zonder portefeuille die momenteel wordt bekleed door Rob Jetten (D66). Ministers zonder portefeuille hebben weliswaar nationaal gezien geen eigen ministerie en ambtelijk apparaat om op terug te vallen – binnen de Europese Unie spelen ze voor Nederland een belangrijke rol. Wanneer de Raad van Ministers van de EU samenkomt is het handig om niet voor verschillende onderwerpen (zoals Economische Zaken en Klimaat) één en dezelfde minister te sturen maar een minister zonder portefeuille of een staatssecretaris. Omdat de Raad soms samenkomt om verschillende onderwerpen te behandelen, op ver uit elkaar liggende momenten, is het soms praktischer om twee ministers te hebben die voor hun “winkel” naar Brussel gaan, en niet dezelfde minister voor andere onderwerpen op verschillende momenten heen en weer dient te gaan.

Omdat (demissionair) Minister Jetten geen ambtelijk apparaat om zich heen heeft besluit hij om advies in te winnen op het Ministerie van Buitenlandse Zaken waar je nog steeds werkzaam bent. Minister Jetten is sinds december 2022 bezig met het uitonderhandelen van een prijsplafond voor de energiekosten in de gehele Europese Unie, want volgens hem en het kabinet is het van belang dat Europa een vuist maakt en samenwerkt tegen de Russische energiemonopolie die in ons land en bij de andere lidstaten alleen maar de prijs van energie en andere goederen heeft opgedreven. Tijdens de onderhandelingen werpt de Franse Minister van Klimaat op dat het verstandig is om zulk prijsplafond in een *Richtlijn* vast te leggen, zodat lidstaten tijd hebben om deze Richtlijn te implementeren. Minister Jetten is van mening dat een *Verordening* beter werkt voor dit soort maatregelen, en vraagt jou om dit uit te zoeken. Hij vraagt om een lijstje voor- en nadelen van de twee soorten wetgevingsinstrumenten zodat hij beslagen ten ijs kan komen tijdens de volgende Raadsvergadering.

Daarnaast heeft Minister Jetten tijdens één van zijn vele bezoeken in Brussel de afgelopen tijd het gevoel gekregen dat de Commissie naast een belangrijke uitvoerende positie, ook een hele bijzondere wetgevende rol heeft in het Europese wetgevingsproces. Het wetgevend initiatief is namelijk in bijna alle beleidsgebieden weggelegd voor de Commissie – maar Minister Jetten vraagt zich af in welke gebieden de Raad, danwel het Europees Parlement (EP) het wetgevend initiatief kunnen nemen – en wat voor inhoud de wetgevende functie van deze twee instellingen nou eigenlijk is. Tijdens de uitleg over de wetgevingsprocedure is Minister Jetten namelijk naar het toilet gegaan, en hij vraagt aan jou om in *algemene* zin hierop in te gaan en waar nodig het wetgevend initiatief en de doorslaggevende rol van de Raad en het EP goed te belichten.

Tot slot vraagt Minister Jetten zich af of de Europese Unie zomaar wetgeving mag maken over eender welk beleidsgebied en op welke manier dan ook. Het zou toch niet mogelijk moeten zijn dat staten hun soevereiniteit overdragen aan een internationale organisatie bij wijze van een verdrag en dat er daarna besluiten worden genomen waar de staat het in kwestie niet mee eens is? Hij wil dat je uitzoekt of er waarborgen zijn in de Verdragen om de regelgevende macht van de Europese Unie in te perken, of er in elk geval voor te zorgen dat deze niet buiten de perken zal treden. Hij meent zich te herinneren dat er bij de voorlichting drie grote waarborgen benoemd werden, maar weet dit niet meer zeker...

Opdracht: Geef in een notitie antwoord op de vragen van Minister Jetten met verwijzing naar de relevante artikelen uit het VEU en het VWEU en mogelijk relevante rechtspraak.

- **Belangrijkste verschil tussen richtlijnen en verordeningen**

Artikel 288 VEG

Verordeningen = Een verordening hoeft je niet meer om te zetten in de algemene rechtsorde.

Hij is verbindend in al haar onderdelen en rechtstreeks toepasselijk in de lidstaat

Richtlijnen = moet verplicht worden ingezet in de lidstaat, maar werkt niet automatisch verbindend. Moeten worden omgezet en geïmplementeerd in het nationale recht.

Voordelen verordeningen: positie van de individu: je kan je er rechtstreeks op beroepen.

Nadeel verordeningen: Je hebt geen vrijheid als lidstaat zijnde.

Voordeel richtlijnen: meer vrijheid om er een eigen draai aan te geven, maar vaak nemen lidstaten alles 1 op 1 over. Er zijn strikte deadlines voor implementaties van richtlijnen. Staan vaak in de laatste artikelen. Als dit niet gebeurt/ niet goed gebeurt?, kan je je als burger alsnog op de richtlijn beroepen.

Artikel 288 VWEU (VEU)

- **Hoe zit het met de wetgevingsprocedure en het wetgevingsinitiatief?**

Wetgevingsinitiatief ligt alleen bij de Commissie. Tenzij dit anders is bepaald in de verdragen. Maar de Europese raad en parlement tezamen mogen wel voorstellen indienen bij de Commissie.

294 VEU → Gewone wetgevingsprocedure

289 VEU → voorbeeld bijzondere wetgevingsprocedure

Elke wetgevingsprocedure die niet een gewone is, is al een bijzondere.

17 lid 2 VEU

- In het verlengde van deze uitzondering: Waarbij zou bijv het parlement initiatief hebben om wetgeving te maken?

Als het gaat om bepaalde financiële en institutionele dingen omtrent de Commissie.

200? VEU

De 'raad' in het verdrag = de raad van ministers/de raad van de EU

Als het gaat om de Europese raad staat er altijd Europese raad.

"Triologen" Triloog

Voordat je aan de eerste lezing begint overleggen met elkaar. Zo wordt een handeling vaak al aangenomen na de eerste lezing.

Het is niet heel transparant, je kan de documenten niet inzien.

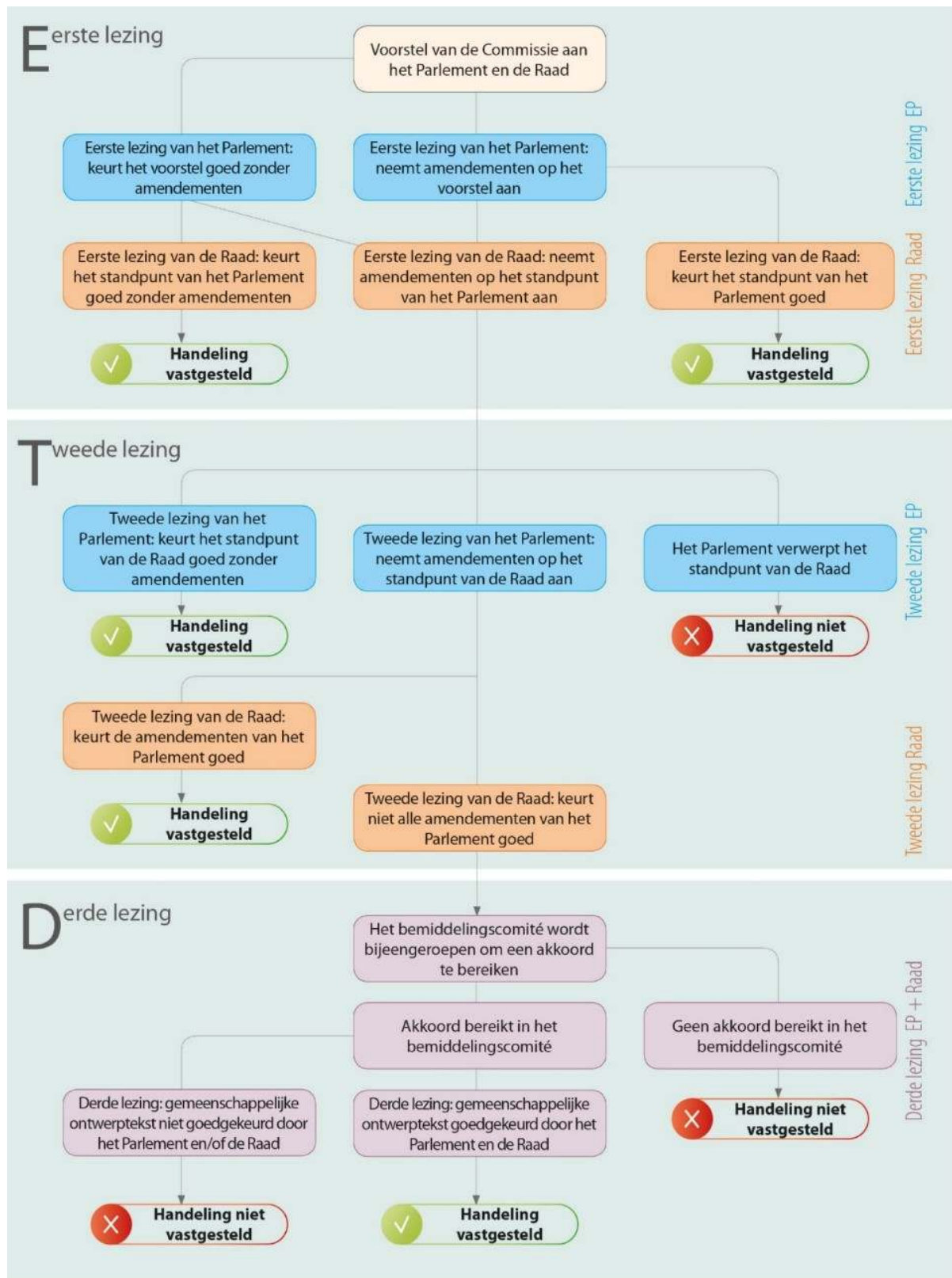
Er zitten voordelen aan:

De wetgeving wordt snel aangenomen, omdat je van tevoren alle hobbels en twijfels wegneemt.

Nadelen:

De transparantie die wij als burgers willen, die blijft achterwege.

De gewone wetgevingsprocedure stap voor stap (artikel 294 VWEU)

- Hoe zit het met de waarborgen in de verdragen?

Artikel 5 Verdrag betreffende de Europese Unie → Waarborgen

Welke waarborgen zijn dit:

- Subsidiariteitsbeginsel

Het is een soort afweging, tussen: moet de EU zich hiermee bemoeien of niet?

Wetgeving door de EU of de lidstaten?

De commissie zal moeten uitleggen bij elk wetsvoorstel dat aan het subsidiariteitsbeginsel is voldaan.

- Evenredigheidsbeginsel

- Bevoegdheidstoedeling

Waar vinden we de bevoegdheden: Artikel 2 VEU

Artikel 3 VEU → Exclusieve, coördinerende bevoegdheden etc.

Artikel 5

Artikel 6 → sociale onderwerpen, vaak willen lidstaten hier graag hun soevereiniteit behouden.

Rechtsgrond om omtrent energie bepaalde maatregelen te nemen:

Artikel 194 VEU

Het is een gedeelde bevoegdheid, zou dat nog een probleem zijn met subsidiariteit en proportionaliteit?

Tegenargument subsidiariteit = Energievoorziening verschilt per lidstaat, dan is het niet makkelijker om dit op Europees niveau te regelen.

Argumenten voor subsidiariteit =

Proportionaliteit = "is er keuze omtrent de rechtsbron die kan worden aangenomen?"

194 VEU lid 2

Bronnen Europees recht: 288 VWEU

Als er staat 'maatregelen' kan dat elke bron in 288 VWEU zijn.

Als er letterlijk staat 'stelt een richtlijn/verordening' vast gaat het hier niet om.

Taak 2: Rechtsbron of droge put?

Je tutor verdeelt de groep in tweetallen waarna je samen met je partner een van de volgende bepalingensets krijgt toegewezen.

Voor elke bepaling is het zaak dat jullie uitzoeken of de bepaling als rechtsbron kan fungeren en dus op juiste wijze wetgevende bevoegdheid geeft aan de Europese Unie en de relevante instelling(en). Daarnaast is het ook zaak dat jullie aangeven wat voor soort rechtsbron er al dan niet aangenomen kan worden op basis van de rechtsgrond.

- Artikelen 26(1) en 114(1-3) VWEU
- Artikelen 45 en 46 VWEU
- Artikelen 101, 102 en 103 VWEU
- Artikelen 191 en 192 VWEU
- Artikelen 194 en 195 VWEU
- Artikel 352 VWEU

Wat is het idee van een rechtsbron?

ER moet een artikel zijn dat hen bevoegdheid geeft.

Als je de keuze hebt tussen meerdere rechtsbronnen, dan kies je voor de meest passende.

- ➔ Wat wil je bereiken met het wetsvoorstel, en wat is dan de meest passende rechtsbron.
- Power (welke maatregelen kunnen we vaststellen),
 - Purpose (doel: weet je adhv in welk hoofdstuk je zit),
 - Procedure (Artikel 289 of 294 of bijzondere procedure).

Voldoet het aan deze 3 aspecten?

Niet elk artikel binnen het VWEU is een rechtsgrond, sommige zijn gewoon uitleg.

Het kan zijn dat het doel ergens anders staat uitgewerkt.

- Artikelen 26(1) en 114(1-3) VWEU

114 lid 2 en lid 3: maatregelen

Heel veel van de maatregelen op EU niveau worden onder de rechtsgrond interne markt geplaatst.

➔ 114 lid 1

- Artikelen 45 en 46 VWEU

45: ziet op algemene info omtrent afschaffen van discriminatie. Het geeft alleen uitleg.

46: = rechtsgrond

- Artikelen 101, 102 en 103 VWEU

101: Vooral dit “mag niet” met betrekking tot de interne markt (patelvorming?)

102:

103: = rechtsgrond, met name lid 1. Is niet een gewone wetgevingsprocedure. Anders zou dit er specifiek staan. Dit is een bijzondere/speciale wetgevingsprocedure

- Artikelen 191 en 192 VWEU

191

192: = rechtsgrond, is een gewone wetgevingsprocedure. in 192 lid 2 staat wanneer een bijzondere wetgevingsprocedure moet worden gevolgd. Binnen 1 artikel zijn er verschillende rechtsgronden (lid 1, lid 2, lid 3)

- Artikelen 194 en 195 VWEU

194: lid 1 geeft de doelstellingen,

➔ Lid 2 en 3 geeft een rechtsgrond. Lid 2 zegt wie, wetgevingsprocedure etc., lid 3 heeft het over een bijzondere wetgevingsprocedure.

➔ Als de casus niet genoeg info geeft “Met maatregelen bedoelen we elke soort onder 288 VWEU”

195:

- Artikel 352 VWEU

Is een soort vangnet, dit noemen we ook wel de ‘restbevoegdheid’ of ‘restgrondslag’.

Om ervoor te zorgen dat wanneer een geen rechtsgrondslag is, maar het handelen van de unie is noodzakelijk, dan kunnen we 352 gebruiken als rechtsgrondslag. Er wordt maar zeldzaam gebruik van gemaakt.

Lid 1 = rechtsgrondslag

Artikelen uit het handvest kunnen nooit dienen als rechtsgrondslag!!!!

Rechtsgrondslag van richtlijn of verordening staat altijd aan het begin van het verdrag.

Tentamenvraag:

“welke grondslag is hier het meest passend”

- ➔ Onderwerp
- ➔ Waar vindt je deze in de bevoegdhedencatalogus.

Tentamenvraag:

“Kan de uni omtrent dit onderwerp wetgeving maken”

- ➔ Wat vertelt de casus mij over het onderwerp
- ➔ Is daar een bevoegdheid voor
- ➔ “de rechtsgrond vindt je in bijv 191 lid 2 en het doel in lid 1?”
- ➔ Als de casus niet genoeg info geeft “Met maatregelen bedoelen we elke soort onder 288 VWEU”

27 lidstaten EU

Ierland hoort niet meer bij de EU vanwege de brexit.

Bijeenkomst 5 - Systeem

Hf 1,2,3 Europees Recht

Taak 1

Het Verdrag van, jawel, Maastricht, werd ondertekend in het Gouvernement aan de Maas in 1991 – en zorgde voor een opmaat naar de gemeenschappelijke valuta van de Europese unie: de Euro. Sinds het Verdrag van Maastricht zijn nog enkele Europese verdragen de revue gepasseerd, die voornamelijk meer bevoegdheden gaven aan de Europese Unie en de rol van het Europees Parlement vergrootten in de wetgevingsprocedures.

Dit wordt uitgelegd op een klein plakkaat naast de replica van het Verdrag, met twee diagrammen en een beknopte tekst. **Het meest recente verdrag, het Verdrag van Lissabon**, in 2007 ondertekend door de toen **27 lidstaten**, bestaat uit twee verdragsteksten:

- Het Verdrag betreffende de Europese Unie (VEU – “Het Verdrag”) en
- Het Verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie (VWEU – “Het Werkingsverdrag”).

Een van de nieuwste toevoegingen is het formaliseren van de overleggen tussen de staatshoofden van de EU-lidstaten door middel van het oprichten van de Europese Raad, de derde “Raad + Euro”, naast de Raad van de EU/Ministerraad/Raad en de andere internationale organisatie de Raad van Europa.

Voor de tentoonstelling van het Verdrag van Lissabon in het Gemeentehuis van Lissabon heeft de burgemeester een wedstrijd uitgezet voor een correct, begrijpelijk overzicht van de structuur van de verdragen en de instellingen van de Europese Unie, geïnspireerd door de uitleg in Maastricht. In het overzicht wil de burgemeester dat het volgende wordt opgenomen:

A. *Wat er in de twee verschillende Verdragen te vinden is;*

Het Verdrag betreffende de Europese Unie (VEU – “Het Verdrag”):

In het VEU staan de belangrijkste waarden en doelstellingen van de Europese Unie en de lidstaten.

Het Verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie (VWEU – “Het Werkingsverdrag”):

In het VWEU staat wat de bevoegdheden van de Europese Unie zijn en op welke manier de Europese Unie die bevoegdheden kan uitoefenen

- B. Een toelichting van de instellingen van de Europese Unie (en dan met name welke functie(s) de instellingen in kwestie vervullen, de compositie ervan en waar de hoofdzetel is van de instelling);

De instellingen van de EU zijn (te vinden in artikel 13 VEU)

Het Europees parlement

Functies:

- Wetgeving en begrotingstaken (art. 14 lid 1)
- Politieke controle op de Commissie (art. 14 lid 1)
- Vertegenwoordigd burgers

Compositie:

- 750 leden + voorzitter (lid 2)
Op dit moment zijn het er 705 vanwege de Brexit, deze zetels zijn niet meer verdeeld.
- Degressieve evenredige vertegenwoordiging (lid 2)*
- 5 jaar termijn (lid 3)
- Kies voorzitter EC (art 14 lid 1)

Hoofdzetel:

Straatsburg

*Degressieve evenredige vertegenwoordiging = de kleine lidstaten tellen zwaarder mee in de toedeling van zetels. De grote lidstaten krijgen meer zetels, maar bij de kleine lidstaten is de kans op een zetel groter.

De Europese raad

Functies:

Artikel 15 lid 1 VEU → De Raad mag geen wetgeving vaststellen

Bepaald politieke beleidslijnen en prioriteiten (15 lid 1)

Compositie:

De Europese Raad bestaat uit staatshoofden en regeringsleiders van lidstaten.

- Er is een voorzitter, hij bereidt de vergaderingen voor en brengt daarover verslag uit aan het Parlement. Hij moet neutraal zijn en mag geen stemrecht hebben.
- Ook lid van de Raad is de voorzitter van de Commissie, zonder stemrecht.
- Geen lid van de Raad, maar wel aanwezig bij de bijeenkomsten, is de Hoge Vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid.

Hoofdzetel:

Brussel

De Raad van ministers ("De Raad")

Functies:

De Raad van Ministers vormt 1 deel van de wetgevende macht in de EU.

Artikel 16 lid 1 VEU → Raad van Ministers samen met Europees Parlement voert wetgevingsbegrotingstaak uit.

Er moet altijd eerst een voorstel tot wetgeving klaarliggen. De raad en het parlement zijn bevoegd om de Commissie te verzoeken een voorstel te doen.

Naast wetgeving stelt de Raad ook andere soorten regels vast, bijv als het gaat om:

- Sancties aan lidstaten
- Vaststellen van een tekort op de begroting van een lidstaat

Ook kunnen zij regels vaststellen die niet perse bindend zijn = soft law.

→ Deze leiden wel tot sturing en bijstelling van nationaal beleid.

De Raad heeft ook de bevoegdheden bij de uitvoering van de regels, hij kan deze ook delegeren aan de Commissie.

Gekwalificeerde meerderheid = 55%, tenzij anders bepaald in Verdragen.

Compositie:

In tegenstelling tot de Raad van Europa met haar regeringsleiders/staatshoofden, zitten hier vakministers van verschillende lidstaten in.

Hoofdzetel:

Brussel

De Europese commissie

Functies op gebied van:

- Wetgeving
Ze heeft recht tot initiatief.*
- Uitvoering
Vaststelling van regels die nadere invulling geven aan wetgevingshandelen.
Deze regels komen met name tot stand na een uitgebreid overleg dat heet 'comitologie'
(290 en 291 VWEU)
Ook voert de Commissie de jaarlijkse begroting van de EU uit.
Verder behartigt de Commissie het Unie-belang.
- Controlering
Ze moet letten op dat de Verdragen goed worden toegepast.
Toezicht op de inkomsten van de unie.
- Extern
De Commissie vertegenwoordigt de Unie op mondiaal niveau.

Compositie:

Elke lidstaat mag 1 persoon uitzenden om 5 jaar lang als lid te functioneren.

- ✓ Deze persoon moet uiteraard onafhankelijk opereren.
- ✓ Er wordt 1 voorzitter en een aantal vicevoorzitters aangewezen.
- ✓ Eén van deze vicevoorzitters is de Hoge Vertegenwoordiger voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid.

Hoofdzetel:

Straatsburg

Het Hof van justitie van de EU

Functies:

- Verzekert eerbiediging van EU-recht
- AG's
- 6 jaar
- Bestaat uit HvJ en het Gerecht

Compositie:

1 rechter per lidstaat bij HvJ

Minimaal 1 rechter per lidstaat bij het Gerecht

Hoofdzetel:

Luxemburg

De Europese Centrale Bank

Functies:

Art 282 VWEU

Handhaven prijsstabiliteit euro

De Europese rekenkamer

Functies:

Art 285 VWEU

Controle inkomsten en uitgaven

C. De interinstitutionele verhoudingen binnen de EU en hoe zij anders zijn dan in landelijke staatsbestellen;

D. Welke rechtsbronnen er zijn binnen de Europese Unie.

Primair = verdragen uit Grondrechten Handvast, protocollen (blz 51)

Secundair = artikel 288 → Verordeningen, richtlijnen en besluiten.

★ De raad van Europa heeft niets met de EU te maken.

Taak 2

Tijdens het selecteren van een kandidaat voor de positie van Commissaris moet een nieuwe Voorzitter van de Europese Commissie met een hoop dingen rekening houden: welk land krijgt een grote portefeuille, welke politieke kleur heeft de Commissaris, en welke bestuurlijke ervaring hebben ze – en dit is nog maar het topje van de ijsberg. Stel je voor dat er tijdens het selectieproces van de nieuwe Commissie iemand wordt voorgedragen als Commissaris voor Klimaat, en deze persoon staat erom bekend dat ze klimaatverandering ontkennen en uitspraken gedaan hebben dat het allemaal nog niet zo slecht gaat met het klimaat – “het is toch allemaal een hoax”. Het Europees Parlement is over het algemeen gesproken relatief progressief in het voeren van zijn beleid, en vindt dat de Europese Unie een voorbeeldfunctie heeft als het gaat om klimaatverandering.

A. Bestaat er de mogelijkheid voor het Europees Parlement om tijdens de selectieprocedure een stokje te steken voor de benoeming van de klimaatontkenner tot Commissaris voor Klimaat?

Artikel 17 lid 7 VEU

Stappen:

1. De Europese Raad draagt (bij gekwalificeerde meerderheid) een kandidaat voorzitter voor.
2. Deze kandidaat wordt gekozen door EP bij meerderheid
3. Europese Raad + voorzitter stelt lijst overige Commissarissen vast.
4. Als college goedkering door EP.

B. En wat zou er gebeuren als deze Commissaris al officieel benoemd was en dan tot dit soort uitspraken over zou gaan?

Ze kunnen alleen het college als geheel naar huis sturen, niet een individu.

Bijeenkomst 6.1 CV

De analyse van het Nederlandse wetgevingsproces heeft de minister stof tot nadenken gegeven. De minister vraagt zich af of er niet beter wetgeving op EU-niveau gemaakt kan worden. Ze vermoedt dat dat een aantal voordelen heeft ten opzichte van een oplossing die alleen voor Nederland geldt. Daarvoor is eerst wel van belang erachter te komen hoe in de Europese Unie regels worden gemaakt op het gebied van de georganiseerde drugscriminaliteit en drugsgebruik.

Aangezien de EU geen staat is, heeft ze enkel in de verdragen toegekende (en dus door de lidstaten overgedragen) bevoegdheden. Het concrete gevolg hiervan is dat elk bindend EU-optreden gebaseerd moet zijn op een expliciete grondslag in de verdragen (het VEU en het VWEU) zoals jullie vorige bijeenkomst hebben gezien. Deze rechtsgrond bepaalt tevens welke EU-instellingen concreet kunnen optreden en via welke procedure ze dit moeten doen.

Met de opdrachten hierna kijken we naar een concreet voorbeeld van een algemene bevoegdheid en de toepassing daarvan in een wetgevend document. Om voor de minister goed beslagen ten ijs te komen, kijk je dus naar een recentelijk tot stand gekomen EU-Richtlijn en –Verordening.

Allereerst vraagt de minister of je naar Richtlijn 2022/2041 van het Europees Parlement en de Raad van 19 Oktober 2022 betreffende toereikende minimumlonen in de Europese Unie kunt kijken. Ga aan de hand van deze richtlijn na of je de volgende vragen kunt beantwoorden:

1. Waar vind je de tekst van deze Richtlijn?

Lex

2. Op welke bevoegdheid en rechtsgrond van de EU is deze Richtlijn gebaseerd, en is dit een exclusieve of gedeelde bevoegdheid?

Gebaseerd: art 153 lid 1 sub rechtsbron

Gedeelde (artikel 4)

3. Waar vind je het overzicht van de exclusieve en gedeelde bevoegdheden van de EU, en zijn er nog andere bevoegdheden, naast de gedeelde en de exclusieve?

Art. 3 t/m 6

Ondersteunende bevoegdheden

4. Welke instellingen waren betrokken bij het aannemen van Richtlijn 2022/2041?

Titel 13 vEU → raad van ministers, commissie en Europees Parlement

Economische sociaal comité taak= advies geven

Comité van regio's = adviseren

5. Welke procedure hebben die instellingen gevolgd en hoe wisten zij dat ze juist deze procedure dienden te volgen?

Artikel 153 lid 2: beschrijft normale wetgevingsprocedure

Waar moeten we kijken voor de procedure?

Rechtsbron = 153

In artikel zelfkijken! Van de rechtsbron

6. Waar vind je hoe de besluitvormingsprocedure voor deze richtlijn concreet is verlopen? Licht de procedure kort toe.

294 →

Op de site legislative bij key events

Wat valt hier op: het is aangenomen na de eerste lezing

Wat gebeurt er dan vaak

Trilogie onderhandelen van tevoren zodat het al beter voorbereid is. Dat zie je terug in 'committee decision to open interinstitutional negotiations with report adopted in committee'.

7. Ga voor de instellingen die betrokken waren na wat hun algemene taken en bevoegdheden in het EU-bestel zijn en hoe deze taken en bevoegdheden naar voren komen in de gevolgde procedure.

Europese commissie → artikel 17 VEU (initiatieven,

Parlement → artikel 14 VEU (stemmen aannemen of niet van richtlijn, kan benoemen en ontslaan, leden: 750 (705) + voorzitter, defensief evenredige vertegenwoordiging: verhouding klopt niet, in klein land hebben burgers meer invloed.)

Raad van Ministers → artikel 16 VEU (gestemd, begrotingstaken)

Welke uit het VWEU:

Hoe zitten ze in het Europees parlement: zitten alle nl bij elkaar? → Nee, je zit bij de politieke groepering, alle rechtse parlementariërs zitten bij elkaar etc.

Raad van Ministers: hoe vaak komen ze samen; verschilt per onderwerp

Commissie: belangrijkste taken: recht van initiatief, de eurocommissaren zitten daar niet volgens lidstatelijk belang, ze moeten de EU vertegenwoordigen, en ook de externe vertegenwoordiging naar buiten de EU.

8. Hoe waren de (parlementen van de) lidstaten betrokken in de wetgevingsprocedure voor Richtlijn 2022/2041?

Waar moeten de nationale parlementen het over eens zijn als het gaat over de wetgevingsprocedure? Over hoe de richtlijn...?

Artikel 5 VEU → Waarborgen

Welke zijn met name belangrijk

Subsidiariteit en proportionaliteit

Op de gebieden waar de EU geen bevoegdheid heeft, mag de EU niet optreden?

9. Hebben er lidstaten tegen deze Richtlijn gestemd? Zo ja, welke?

10. Je kunt ook achterhalen welke Nederlandse Europarlementariër(s) tegen de Richtlijn en eventuele amendementen van Richtlijn 2022/2041 hebben gestemd. Dit helpt de minister een beter inzicht te krijgen in de politieke verhoudingen.

Wat moet je weten:

Het is belangrijk dat je dat ziet. Rechtsgrond opzoeken, pre amule, nationale parlementen doen altijd moeilijk, dat je dat daadwerkelijk ziet.

Relatie tussen instellingen

Wetgevingsprocedure

Trollen die positieve invloed hebben hierop

Tijdens de bijeenkomst:

Taak 1: Zoekopdrachten (2):

Tijdens de bijeenkomst worden de studenten in twee of drietallen verdeeld. Samen worden de volgende vragen over Verordening 2022/2371 van het Europees Parlement en de Raad inzake ernstige grensoverschrijdende gezondheidsbedreigingen en tot intrekking van Besluit nr. 1082/2013/EU beantwoord.

1. Waar vind je de tekst van deze Verordening?

Lex

2. Op welke bevoegdheid en rechtsgrond van de EU is deze Verordening gebaseerd, en wat voor soort bevoegdheid is dit? Hoe komt dit terug in de Verordening?

Rechtsgrond: Je ziet dit aan het feit of er maatregelen in staan:

Aanvullingen, richtlijnen en verordeningen kan ook

Maar als er maatregelen staat dan...

Artikel 168 lid 5 VWEU is de rechtsgrond

Ondersteunende bevoegdheid → Artikel 6 sub a

3. Wat heeft de Europese Unie bewogen om deze Verordening aan te nemen? Strookt dit met de Europese verdragen en de bevoegdheidsoverdracht daarin aan de Europese Unie?

De covid-19 pandemie heeft ze bewogen.

Artikel 6 VWEU

4. Welke instellingen waren betrokken bij het aannemen van Verordening 2022/2371?

- Europees parlement
- Europese Commissie
- Raad van Ministers
- gewone wetgevingsprocedure

5. **Welke procedure hebben die instellingen gevolgd en hoe wisten zij dat ze juist deze procedure dienden te volgen?**

Artikel 168 lid 5 VWEU + Legislative Observatory → key events

Hoeveel lezingen → 1, de trilogie zijn geweest. "Approval committee..." in key events.

6. **Waar vind je hoe de besluitvormingsprocedure voor deze richtlijn concreet is verlopen? Licht de procedure kort toe.**

7. **Hoe waren de (parlementen van de) lidstaten betrokken in de wetgevingsprocedure voor Verordening 2022/2371?**

Legislative

Lidstaten die tegen de verordening hebben gestemd:

-

8. **Hebben er lidstaten tegen deze Verordening gestemd? Zo ja, welke?**

Taak 2: De Prejudiciële Procedure – Op naar Luxemburg?

De Europese Unie kent zijn eigen Hof van Justitie dat naast beslissingen over de geldigheid van Unierecht (zoals de Verordeningen en Richtlijnen die jullie hebben gezien en of deze in lijn zijn met de gestelde waarborgen in Artikel 5 VEU) ook procedures waarbij nationale rechters (zoals de Rechtbank van Limburg of het Gerechtshof in Den Bosch) hun vragen door kunnen verwijzen naar het Hof in Luxemburg. Dit werkt nagenoeg hetzelfde als de nationale prejudiciële procedure die we hier in Nederland kennen in strafzaken – een nationale rechter kan wanneer hij een vraag heeft over de uitleg of toepassing van het Unierecht op een specifieke casus zijn vraag doorverwijzen naar het Hof van Justitie van de EU. Dit Hof wijst een arrest waarin het aangeeft hoe de nationale rechter het recht dient toe te passen in de bodemprocedure en dit arrest wordt dan opgevolgd door de nationale rechter. Nadat een vraag verwezen is, is men dus nog niet direct klaar – de toepassing van het gewezen arrest moet nog worden gewezen door de nationale rechter.

De prejudiciële procedure is vastgelegd in **Artikel 267 VWEU**. Lees dit artikel goed door en geef kort weer in welke twee gevallen het artikel voorziet dat een gang naar het HvJEU mogelijk is of genoodzaakt is.

Het Hof van Justitie van de Europese Unie is bevoegd, bij wijze van prejudiciële beslissing, een uitspraak te doen

- a. over de uitlegging van de Verdragen,
- b. over de geldigheid en de uitlegging van de handelingen van de instellingen, de organen of de instanties van de Unie.

Indien een vraag te dien aanzien wordt opgeworpen voor een rechterlijke instantie van een der lidstaten, kan deze instantie, indien zij een beslissing op dit punt noodzakelijk acht voor het wijzen van haar vonnis, het Hof verzoeken over deze vraag een uitspraak te doen.

Indien een vraag te dien aanzien wordt opgeworpen in een zaak aanhangig bij een nationale rechterlijke instantie waarvan de beslissingen volgens het nationale recht niet vatbaar zijn voor hoger beroep, is deze instantie gehouden zich tot het Hof te wenden.

Indien een dergelijke vraag wordt opgeworpen in een bij een nationale rechterlijke instantie aanhangige zaak betreffende een gedetineerde persoon, doet het Hof zo spoedig mogelijk uitspraak.

Dit artikel wordt gebruikt als een nationale rechter een vraag heeft: sub a en b zeggen waarover vragen kunnen worden gesteld.

Vragen over primair recht gaan alleen maar over uitleg, nooit over geldigheid.

Vragen over secundair recht (bindende handelingen/niet-bindende handelingen), dan kan je vragen stellen over geldigheid en uitleg.

Vragen over het Handvest: horen bij uitlegging van verdragen.

➔ Artikel 6 lid 1 VEU

Lees daarnaast de volgende twee arresten en voeg de uitzonderingen die het Hof maakt in deze twee zaken toe aan het schema dat je gemaakt hebt bij Artikel 267 VWEU:

Je moet weten dat deze 3 uitzonderingen uit het **Cilfit-arrest** komen

Er is geen verplichting voor de hoogste hoge raad als:

1. De vraag niet relevant noodzakelijk is
2. Ze hebben al eens eerder behandeld
3. Acte clair, er is geen twijfel over mogelijk.

★ De meeste tentamenvragen gaan over uitleg, vragen over geldigheid komen heel weinig voor

Fotofrost-arrest

Ziet meer op geldigheid als uitleg.

Wie bepaalt of een EU-handeling ongeldig is? HET HOF!

Als je een vraag krijgt over geldigheid van handelingen van de EU, moet er ook door de lagere hoven verwezen worden.

Alleen het hof bepaalt of de handeling ongeldig is.

Een laag hof heeft de keuze, maar het is een verplichting als het gaat over de geldigheid.

Ze mogen wel unierecht geldig verklaren, niet ongeldig.

Gedeelde/ondersteunende/? Bevoegdheid =

Het hoeft niet altijd 50/50 te zijn binnen de gedeelde bevoegdheid

Parlementen uit het oosten maar ook landen bij de middellandse zee gaan er toch wel vaak tegen in. waartegenin?

Bijeenkomst 6 - Systeem

Taak 1 - De Commissie trekt aan de bel over de Klokkenluidersrichtlijn

In oktober 2019 heeft de EU Richtlijn 2019/1937 aangenomen betreffende de bescherming van personen die inbreuken op het Unierecht melden, de zogenaamde 'klokkenluidersrichtlijn'. De Richtlijn steunt op verschillende juridische grondslagen: Artikel 16, Artikel 43(2), Artikel 50, Artikel 53(1), Artikelen 91, 100 en 114, Artikel 168(4), Artikel 169, Artikel 192(1) en Artikel 325(4) van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie. Het *introduceert nieuwe minimumnormen die lidstaten moeten waarborgen om individuen te beschermen die melding maken van inbreuken op het Unierecht op bepaalde gebieden*. Na het vaststellen van het persoonlijke toepassingsgebied en de definities van het nieuwe wettelijke instrument, stelt de Richtlijn (Artikel 6 en hoofdstuk VI) voorwaarden vast voor de bescherming van melders, legt procedures vast voor 'interne' (hoofdstuk II) en 'externe' (hoofdstuk III) meldingen, en regelt openbaarmakingen aan het publiek (hoofdstuk IV).

De Richtlijn is op 16 december 2019 in werking getreden en de termijn voor omzetting is vastgesteld op 17 december 2021. In januari 2022 had echter slechts een beperkt aantal lidstaten het omzettingsproces afgerond. De Commissie heeft daarom besloten **inbreukprocedures** te openen en **24 aanmaningsbrieven** te sturen naar de andere lidstaten, en vervolgens 15 gemotiveerde adviezen in juli en nog 4 in september uitgebracht. In oktober 2022 hebben slechts 10 lidstaten het omzettingsproces voltooid.

Oostenrijk is een van de lidstaten die de Richtlijn niet volledig hebben omgezet en ontving het gemotiveerd advies van de Commissie in september 2022. De Oostenrijkse regering stort echter in begin november 2022 en is niet in staat verdere maatregelen te nemen om de Richtlijn in de daaropvolgende maanden om te zetten. In januari 2023 besluit de Commissie om door te gaan met de inbreukprocedure en **Oostenrijk voor het Hof van Justitie** te brengen wegens het niet tijdig aannemen van de vereiste maatregelen om de Richtlijn om te zetten. In dezelfde procedure heeft de Commissie het Hof verzocht om Oostenrijk een wekelijkse boete van €100.000 op te leggen voor elke week na de uitspraak van het Hof dat Oostenrijk er niet in slaagt de noodzakelijke maatregelen aan te nemen. De Commissie verzoekt het Hof ook om een eenmalige boete van € 1.000.000 voor de inbreuk zelf.

In haar schriftelijke opmerkingen in de procedure voor het Hof voert Oostenrijk de volgende punten aan:

- a) Het was niet in staat om tijdig aan de Richtlijn te voldoen vanwege de ineensstorting van de regering in november 2022;
- b) De nieuwe regering, die inmiddels de macht heeft gekregen na de nationale parlementsverkiezingen in januari 2023, heeft nooit haar toestemming gegeven om gebonden te zijn aan de Richtlijn en zou er tegen hebben gestemd in de Raad als ze in 2019 aan de macht was geweest;
- c) Er is onenigheid in Oostenrijk tussen de federale en regionale regeringen over wie bevoegd is volgens de Oostenrijkse bevoegdheidsverdeling om de Richtlijn om te zetten. Gezien de complexe federale structuur in Oostenrijk is deze onenigheid nog niet opgelost;
- d) Veel andere lidstaten zijn er ook niet in geslaagd om de Richtlijn binnen de omzettingsperiode om te zetten, maar de Commissie heeft nog niet al die lidstaten voor het Hof van Justitie gebracht; bovendien heeft Hongarije geen enkele maatregel genomen om aan de Richtlijn te voldoen, dus de schending ervan is ernstiger dan die van Oostenrijk en moet eerst worden aangepakt;
- e) De Richtlijn is eigenlijk onwettig omdat een wetgevingsstuk niet op meer dan twee juridische grondslagen kan berusten.

1. Hoe zal het Hof van Justitie reageren op de Oostenrijkse regering?

a. Ze hadden met de oude regering een jaar de tijd dus dat is geen excuus.

b. Er was al over gestemd en toen was de richtlijn aangenomen.

Richtlijnen zijn bindend.

Wanneer mag je als staat een voorbehoud maken op een verdrag?

Op het moment van ..

Wanneer mag het niet meer?

Als je al getekend hebt.

c. Dat is een intern probleem, dat is niet ons probleem, maar die van jullie. deze richtlijn had gewoon moeten worden opgenomen binnen 2 jaar.

De schending is toerekenbaar aan de lidstaat.

d. **Discretionaire bevoegdheid** van de Commissie: de Commissie heeft veel vrijheid welke lidstaat ze wel en welke ze niet voor de rechter roepen.

Ze hebben veel vrijheid om zelf te bepalen.

Ze moeten niks.

De procedure is niet verplicht om een procedure te starten.

Wederkerigheidsbeginsel = als een ander zich er niet aan hoeft te houden, hoeven wij ons er ook niet aan te houden, het hof gaat daar niet in mee want als elke lidstaat dat zou doen zou de uni instorten.

e. Het is niet erg dat een richtlijn op meer dan 1 verdragsbepaling rust.

“Hoe meer rechtsgrond hoe steviger”

Wat nou als de vraag is:

De richtlijn is onwettig omdat hij op een onjuiste rechtsgrond berust (geeft bijv geen bevoegdheid).

- ➔ Dan is de richtlijn onrechtmatig (legaliteitsbeginsel).
- ➔ Als Oostenrijk dat vindt, had Oostenrijk niet moeten wachten, zij hadden tegen moeten stemmen, maar de meerderheid stemt toch voor, dan (artikel 263)

Het HvJ zal maar heel zelden aannemen dat er sprake was van overmacht, vaak halen de verweren het niet.

Wat wil de Commissie bereiken met dit beroep:

Straffen?

- Verderfsom
- Langsom?

Wekelijkse boete = verlangsom

Andere boete = verderfsom

2. Kan het Hof financiële sancties opleggen zoals door de Commissie gevraagd?

Uiteindelijk kan het wel, maar in eerste instantie is dat niet de bedoeling.

260 lid 2 VWEU

Fase 1

Commissie ziet iets, gaat informatie vragen bij lidstaat.

Als er dan wordt geconstateerd dat de richtlijn niet is geïmplementeerd:

Commissie stelt de staat in de gelegenheid om uit te leggen met aanmaningsbrief.

➔ Lidstaat krijgt gelegenheid om het alsnog te doen.

Commissie brengt advies uit.

Artikel 258 VWEU

- Informeren
- Aanmaning
- Advies
- ➔ Maatregel + termijn
- -----
- Dan komt het proces bij het Hof

Artikel 260 lid 7 VWEU

- Het Hof gaat eerst oordelen of de lidstaat zijn verplichting niet is nagekomen.
- Maatregelen opleggen voor lidstaat

Dit was de eerste fase (daar kan de commissie al wel een vordering doen, als de commissie van oordeel is dat de)

Het Hof geeft hier nog geen boete, daar moet nog veel aan vooraf gaan:

Fase 2

Artikel 260 lid 2

Het hof gaat oordelen:

- Weer een soort administratieve voorfase: Eerst contact zoeken met de minister, om dan vervolgens:
- Procedure bij het Hof
- Dwangsom of boete vorderen door Commissie
- Hof zal hierover oordelen
- Zo ja, dan zal het hof een maatregel opleggen
- De Commissie houdt hier weer toezicht op, als dat dan nog steeds niet gebeurt, kan de commissie weer naar het hof stappen
- Dan kan het hof daar weer over oordelen, en als zij het daarmee eens is kan er een boete op worden gelegd.

Er is een uitzondering → artikel 260 lid 2

Het hof kan al zonder fase 2 een boete opleggen. De Commissie kan op grond van artikel 258 VWEU al een vordering tot een boete doen in de 1^e fase.

Het gaat om een verplichting tot mededeling.

De commissie en lidstaat hebben in fase 1 gesprekken met elkaar, als de lidstaat geen/onduidelijke mededeling erover geeft

Open communiceren over hoe het ervoor staat. Als de lidstaat dit wel doet is er een gewone procedure, als de lidstaat dit niet doet, wordt er gelijk een boete opgelegd?

Taak 2 - Grom, Blaf, Bijt... Rechtsstatelijkheid?

In de academische literatuur wordt Artikel 7 VEU en de bijbehorende rechtsstatelijkheidsdialoog vaak aangeduid als een alsmaar aandikkend principe - eerst komt de grom, dan de blaf, en dan de beet van de rechtsstatelijkheidswaakhond van de Europese Unie. Als bewaarder van de Verdragen is de taak aan de Europese Commissie om de dialoog aan te gaan met lidstaten die problemen ervaren in de hoek van de onafhankelijkheid van de media, het niet respecteren van bepaalde grondrechten, noem het maar op.

1. Grom - Ga in op de rechtsstatelijkheidsdialoog die de Commissie voert met lidstaten die teruggevallen zijn in hun rechtsstatelijkheid. Werk uit of er verplichtingen aan verbonden zitten of dat het daadwerkelijk een dialoog is: is er hoor en wederhoor?
2. Blaf - Ga in op Artikel 7, paragraaf 1 VEU. Werk de procedure uit en toets of het haalbaar is om een indicatie van mogelijke rechtsstatelijke terugval te geven wanneer 1 lidstaat terugvalt. Waarom zou in de afgelopen paar jaar deze indicatie niet zijn afgegeven?
3. Bijt - Ga in op Artikel 7, paragrafen 2 en 3 VEU. Werk de procedure uit en toets of het haalbaar is om een indicatie van rechtsstatelijke terugval te geven wanneer 1 lidstaat terugvalt. Waarom zou in de afgelopen paar jaar deze indicatie niet zijn afgegeven en de bijbehorende maatregelen met betrekking tot het stemrecht van de betreffende lidstaat niet genomen?

Rechtsstatelijk verval → systematisch

Wat is belangrijk in een rechtsstaat:

- Onafhankelijke rechter
- Scheiding der machten
- .

Wat doe je binnen lidstaten als bijv grondrechten niet worden nageleefd?

Artikel 2 VEU → alle lidstaten moeten dezelfde waarden hebben

De EU is in het leven geroepen omwille van:...

Artikel 7 lid 1 en 2

Procedure in artikel 7 = de bijtprocedure, dat er sancties worden uitgelegd.

Eigenlijk zijn er 2 procedures, ook de blafprocedure en gromprocedure ook, namelijk een waarschuwing geven.

Dit speelt een rol in zowel de procedure in lid 1 als in lid 2 ?

Europese uni bestaat uit:

- Lidstaten
- Instellingen (raad, commissie etc) → VWEU artikel 13

Rechtsbronnen:

- VEU
- VWEU
- Handvast
- ..
- ..
- ..
- Verdragen, richtlijnen, verordeningen

Artikel 259 VWEU is nog nooit gebruik van gemaakt, wat het is heel politiek ingrijpend.

Bijeenkomst 6.2 CV

Taak 1: Een rechter met...vragen? (1)

Mr. Wingelaar, rechter in de laatste fase van haar opleiding bij de civiele kamer van het Gerechtshof in Den Bosch zit met de handen in het haar. Bij een van de recente geschillen waarin ze de partijen heeft gehoord op het Hof in Den Bosch wil zich beroepen op het Unierecht om zijn rechten af te dwingen jegens de andere partij. Mr. Wingelaar, specialist in het Nederlandse contract- en consumentenrecht, past normaliter louter Nederlandse wetgeving toe op dit gebied – namelijk de relevante bepalingen uit het BW en andere consumentenwetgeving, maar heeft nog nooit internationaal of Europees recht moeten toepassen in een concrete casus. Ze geeft ruiterlijk toe: Europees recht was nooit haar sterkste vak op de opleiding – ze hield die verschrikkelijke instellingen niet uit elkaar en verwarde de Europese Raad altijd met de Raad van Ministers, en vice versa.

Het geschil waar ze over moet beslissen gaat over een retournering van een gekochte auto, waarde €24.995,-, waarbij eiser in de procedure voor de rechtbank heeft verzocht tot terugname van het voertuig door het autobedrijf. Het autobedrijf wil de auto terugnemen op voorwaarde dat zij een waardechèque uitschrijft t.w.v. de kostprijs, en deze chèque is één jaar geldig. Bij de Rechtbank vordert eiser dat deze voorwaarden niet in lijn zijn met het Unierecht, want in Artikel 4 van Richtlijn 2017/234 staat het volgende:

“Elke aankoop door een natuurlijk persoon heeft een inruilperiode van ten minste 14 dagen. Binnen deze 14 dagen dient het gekochte terug te worden genomen door de verkoper, en de koper hoeft hierbij geen opgaaf van redenen te doen voor aankoopannulering. De verkoper geeft het betaalde bedrag terug door gebruik te maken van dezelfde betaalmethode die gebruikt is bij de aankoop. Wanneer er gebruikt is gemaakt van een cadeaubon voor de aankoop, dan dient de terugbetaling te geschieden door gebruik te maken van een cadeaubon die minstens één jaar geldig is vanaf de teruggavedag.”

De rechtbank wijst verzoek van de eiser af omwille van het feit dat de Richtlijn nog niet is omgezet naar Nederlands recht, en past de Nederlandse bepaling toe die erin voorziet dat de verkoper de terugbetaling op eender welke wijze mag doen, zolang de waarde van de terugbetaling dezelfde is. Eiser is het met deze toepassing niet eens en wendt zich tot het Hof waar Mr. Wingelaar zetelt en zij dient dus te bekijken of eiser gelijk heeft dat de regel uit de Richtlijn dient te worden toegepast. Mr. Wingelaar weet dat er op een bepaalde manier kan worden teruggegrepen door burgers van de Unie op het Unierecht, want in een van haar oude notitieboekjes dat ze bijhield tijdens haar studie vindt ze de *Van Gend en Loos*-zaak – maar of voor Richtlijnen hetzelfde geldt... Mr. Wingelaar vraagt jou om een notitie op te stellen waarin je de volgende zaken aanhaalt:

1. Of en op wat voor manier het mogelijk is om in een nationale procedure bepalingen uit een Richtlijn toe te passen door een rechter – hierbij zijn de eventuele voorwaarden van groot belang voor Mr. Wingelaar;

- ➔ Directe werking van richtlijnen is dus in beginsel slechts mogelijk wanneer de lidstaat het resultaat niet heeft bereikt via omzetting naar nationaal recht. Dan biedt directe werking de oplossing voor particulieren om er alsnog beroep op te doen.
- ➔ Dus niet in implementatietermijn of op de verkeerde manier.
- ➔ Het is dus niet mogelijk om de richtlijn toe te laten passen door de rechter.
- ➔ Het gaat hier om een horizontaal geschil, dus het is ook niet mogelijk.

Check achtereenvolgens:

Is de bepaling onvoorwaardelijk.....

Is er sprake van horizontale werking

Is hij niet of onjuist opgenomen

Kan ik me op de rechtstreekse beperking beroepen

Dan checken of Is het mogelijk om er een verticaal geschil van te maken

Dan ...

Als allerlaatste de staatsaansprakelijkheid.

2. Of er een verschil zou zijn wanneer Artikel 4 zou zijn vastgelegd in een Verordening in plaats van een Richtlijn;

- ➔ Ja, er zou wel degelijk een verschil zijn wanneer artikel 4 was vastgelegd in een verordening ipv een richtlijn. In een verordening is het artikel namelijk rechtstreeks van toepassing in de nationale rechtsorde. De burger kan zich er rechtstreeks op beroepen zonder dat het omgezet hoeft te worden in nationaal recht.

Geen idee of dit goed is

Van Gend en Loos, Leonisso arrest

Bepalingen uit verordeningen moet ook voldoende duidelijk, nauwkeurig en onvoorwaardelijk zijn!!!!!!

3. Wat er zou kunnen gebeuren als de Nederlandse bepaling niet lijnrecht in zou druisen tegen de bepaling uit de Richtlijn;

- ➔ Conforme interpretatie (yeah goed)
- ➔ Belangrijke voorwaarden:
- ➔ Contra legem.....er moet een reden zijn om te interpreteren

Uitzonderingen:

Kolpinghuis

Algemene rechtsbeginselen

Legaliteitsbeginsel

Zorg dat je weet wat conforme interpretatie is, en wat de grenzen zijn.

4. Of het mogelijk is voor particulieren om een schadeclaim in te dienen voor geleden schade door het niet-implementeren van Richtlijn 2017/234.

- ➔ Op grond van staatsaansprakelijkheid kunnen particulieren een schadeclaim indienen als een van hun EU-rechten is geschonden.
- ➔ 3 voorwaarden van staatsaansprakelijkheid:
.....

Belangrijkste arresten voor staatsaansprakelijkheid:

- Francovich
- Brasserie du pecheur
- Dillenkoffer

Staatsaansprakelijkheid is altijd de laatste optie

Je begint een nieuwe zaak tegen de staat

Noem de voorwaarden en waarom

Door het niet implementeren van de bepaling heb je bijv schade opgelopen.

Controlevraag of de rechten wel echt zijn geschonden door het niet implementeren.

Stel jezelf de vraag: Wat nou als dit niet was gebeurt

Tentamen antwoordmodel bij vragen over:

Rechtstreekse werking van richtlijnen:

Begin met kijken naar van Gend en Loos

Is de bepaling onvoorwaardelijk, nauwkeurig,... etc. etc.

Van Decker-arrest

Niet, onvolledig, of onjuist?

Implementatietermijn verstreken?

Staat altijd achterin de richtlijn

Wat voor soort geschil is het? Horizontaal of verticaal

Kan je het een verticaal geschil maken (foster-arrest)

Uitzondering binnen de rechtstreekse werking:

Richtlijn conforme interpretatie

Nationale recht zoveel mogelijk uitleggen in het EU-recht.

Voorwaarden en grenzen noemen

Tot slot:

Laatste mogelijkheid

Staatsaansprakelijkheid → een nieuwe zaak tegen de staat.

Schade geleden omdat een richtlijn niet is omgezet.

Voorwaarden noemen

Kent die richtlijn rechten aan particulieren toe,...,.... Causaal verband tussen schending en geleden schade.

Causaal verband → wat nou als het niet was gebeurd, zeg dat altijd even. (!!!!)

Taak 2: Een rechter met...vragen! (2)

Mr. Wingelaar besluit, op grond van je notitie, dat ze de **bepaling uit de Richtlijn zal gaan toepassen op het geschil**. Ze blijft alleen achter met een vraag over de toepassing van de bepaling – het wordt namelijk niet uit Artikel 4 duidelijk of er rente betaald dient te worden over het bedrag voor de periode dat de koper geen beschikking heeft gehad over het geld. Mr. Wingelaar weet wel dat binnen de Unie de renteregels van de verschillende lidstaten geaccepteerd worden maar weet niet 100% zeker of die in deze casus toegepast dienen te worden. **Wat zou er gebeuren als ze niet verwijst en eventueel de foute regeling toepast op het geschil?** Dit leidt dan namelijk tot een geldelijke schade voor de eiser... **En zou dat anders zijn wanneer er géén beroepsmogelijkheid zou zijn?** Ter beantwoording van deze vragen vraagt Mr. Wingelaar dat u het Kobler-arrest erbij betreft (link).

260 VWEU of 262?

Wat waren de verschillen tussen de lagere en hogere instanties?

Beroep verplicht voor hogere instanties

Lagere rechtbanken mogen. Als het gaat om geldigheid: ALTIJD! → **Dan mag alleen het secundaire recht.**

Acte éclair

Acte clere

Of heel duidelijk/ niet relevant

Kobler arrest:

Als er niet goed verwezen wordt is er ook mogelijkheid tot schadevergoeding.

Als een lagere rechtbank de fout ingaat, kan deze hersteld worden door een hogere rechtbank.

Maar dat is bij het Hof van laatste instantie niet mogelijk, dus die wordt aansprakelijk gehouden voor de gedraging die de schending vormt van het Unie-recht.

Wat komt het meeste voor, welke fouten:

Er is al een uitspraak van het HvJ, maar het hof van instantie legt dit verkeerd uit.

Of een foutieve acte clair, dat ze denken te snappen wat er wordt uitgelegd, maar dat dat niet zo is?

Voorwaarden:

- Die van staatsaansprakelijkheid (brasserie, francovisch)
- Én dat het een schending vormt van het Hof van laatste instantie.

In de praktijk komt dit weinig voor.

Bijeenkomst 7.1 CV

Taken

1.

Grondrechten kunnen worden ingedeeld in verschillende categorieën. U hebt gelezen dat één gangbare indeling is die tussen klassieke en sociale grondrechten. Kunt u uitleggen wat het verschil is tussen beide soorten grondrechten? Geef van beide soorten grondrechten drie voorbeelden, met vermelding van vindplaats. En gaat het hierbij om een strikt of relatief onderscheid?

Klassieke grondrechten: Klassieke grondrechten waarborgen een staatsvrije sfeer. Dat wil zeggen dat het rechten zijn die burgers beschermen tegen de overheid.

- Vrijheid van meningsuiting, art. 7 Gw.
- Recht van vereniging, art. 8 Gw.
- Kiesrecht, art. 4 Gw.

Sociale grondrechten: Sociale grondrechten zijn rechten die de overheid een verplichting opleggen om voorzieningen te treffen.

- Volksgezondheid, art. 22 lid 1 Gw.
- Woongelegenheid, art. 22 lid 2 Gw.
- Werkgelegenheid, art. 19 lid 1 Gw.

Het is een relatief onderscheid tussen de klassieke en sociale grondrechten. Er is een nauwe samenhang tussen de twee soorten. Bijv. de vrijheid van drukpers geen zin voor hen die door onvoldoende onderwijs niet kunnen lezen en schrijven. Of de vrijheid om onderwijs te mogen geven kan doorgaans niet werkelijk functioneren zonder het recht op bekostiging van onderwijs van overheidswege.

(zie blz. 230)

2.

Burgers kunnen grondrechten te pas en te onpas invoeren. Grondrechten hebben immers niet een onbeperkt bereik en zijn dus lang niet in alle situaties relevant. Een beroep op de vrijheid van godsdienst ontslaat je bijvoorbeeld niet van de plicht om belasting te betalen. En als je ergens wilt demonstreren, heeft het geen zin om je te beroepen op de vrijheid van onderwijs. Maar soms is het helemaal niet makkelijk om te bepalen welke gedragingen nu precies wel of juist niet door een grondrecht worden beschermd, ofwel, wat de reikwijdte van het grondrecht is. Valt het gooien van eieren naar een politicus bijvoorbeeld onder de vrijheid van meningsuiting? En was de verplichting tijdens de coronapandemie om buitenshuis 1,5 meter afstand te houden van anderen een inbreuk op het recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer? Vaak zal de rechter dergelijke vragen moeten beantwoorden.

A. Lees het Verfbommetje-arrest. Hoe oordeelde de Hoge Raad in deze zaak over de reikwijdte van het door de verdachte ingeroepen grondrecht? Zorg dat u in de onderwijsgroep - zonder in uw aantekeningen of op uw laptop te kijken - kunt uitleggen waar het arrest over gaat, dat betekent: (1) wat de casus is, (2) hoe de zaak bij welke rechter kwam, (3) waarover het verschil van inzicht bestond dat aanleiding gaf tot het cassatieberoep, (4) hoe de rechter besliste en waarom, en (5) waarom dat voor het huidige staatsrecht relevant is. Geef tevens aan waar u het antwoord op de onderdelen 1 t/m 4 in de tekst van het arrest gevonden hebt.

1. Wat is de casus?

Verdachte heeft een zakje met verf opzettelijk en beledigend gegooid naar de gouden koets waar de vermoedelijke opvolger van de Koningin (Willem) in zat samen met zijn vrouw (Maxima).

2. Hoe kwam de zaak bij welke rechter?

De verdachte heeft beroep ingesteld.'

3. Waarover bestond het verschil van inzicht dat aanleiding gaf tot het cassatieberoep?

Of art. 10 EVRM van toepassing was? Lid 2 geeft een beperking.

4. Hoe heeft de rechter beslist en waarom?

De Hoge Raad heeft het beroep verworpen. Geen van de middelen kon tot cassatie leiden en de Hoge Raad zag geen grond waarop de bestreden uitspraak ambtshalve zou behoren te worden vernietigd.

5. Waarom is dat voor het huidige staatsrecht relevant?

Het valt niet onder de reikwijdte van het recht van meningsuiting, art. 10 EVRM!

Het is geen meningsuiting omdat er niet deel wordt genomen aan enig debat van meningsverschillen, het gaat om een handeling.

B. Zoek de volgende uitspraak van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State op: ECLI:NL:RVS:2018:2715 (Pastafarisme). Ga na tegen welk probleem appellante aanloopt, welk grondrecht hier in het geding is, en hoe de rechter de reikwijdte van dit grondrecht vaststelt.

Godsdienst of levensovertuiging, gaat over hoofdbedekking tijdens het maken van een paspoortfoto.

Reikwijdte art. 9 EVRM: Voorwaarden gegeven door het EHRM à

"Om diezelfde redenen kan het pastafarisme ook niet als een levensovertuiging in de zin van artikel 9 van het EVRM worden aangemerkt, nu daartoe blijkens de jurisprudentie van het EHRM immers aan dezelfde voorwaarden van overtuigingskracht, ernst, samenhang en belang dient te zijn voldaan als die voor 'godsdienst' gelden, en aan welke voorwaarden niet is voldaan." (r.o. 9.4)

- Overtuigingskracht;
- ernst;
- samenhang; en
- belang.

à Het is dus geen godsdienst omdat het niet voldoet aan deze voorwaarden.

3.

Nadat is vastgesteld dat een grondrecht relevant is (de gedraging valt binnen de reikwijdte van het grondrecht), moet de vraag worden beantwoord of de betwiste maatregel de uitoefening van dit grondrecht daadwerkelijk beperkt (door bijvoorbeeld de gedraging te verbieden). Maar als we hebben vastgesteld dat de maatregel het betreffende grondrecht inderdaad beperkt, zijn we er nog niet. Want niet elke beperking van een grondrecht (ofwel, niet elke inbreuk) levert gelijk een schending van dat grondrecht op. Dat is alleen het geval als de beperking niet gerechtvaardigd is. Om gerechtvaardigd te zijn, dient een grondrechtenbeperking aan bepaalde voorwaarden te voldoen.

A. Welke soorten beperkingsvoorwaarden kent de Grondwet? Geef van elk soort voorwaarde een voorbeeld.

1. De beperkingen van de grondwet kunnen van verschillende aard zijn. De Grondwet kan aan de wetgever **een bevoegdheid geven** tot het maken van een regeling (bijv. art. 6 lid 2 Gw; art. 8 Gw; art. 9 lid 2 Gw), of **hem daartoe verplichten** (art. 2 lid 2 Gw; of art. 7 lid 2 Gw).
2. In enkele gevallen zijn regelingen alleen toegestaan als zij op een bepaald doel zijn gericht, zoals de bescherming van de gezondheid, belang van het verkeer, bestrijding/voorkoming wanordelijkheden. (art. 6 lid 2 Gw)
3. Andere grondrechten mogen alleen beperkt worden met inachtneming van bepaalde procedure voorschriften. (art. 12 lid 2 Gw)

3 soorten voorwaarden:

-

1. Competentie
2. Doel
3. Voorschriften procedure

Bij de voorwaarden is de mogelijkheid van delegatie van belang à

In de terminologie van de Grondwet wordt steeds duidelijk uitgedrukt of de wet in formele zin de bevoegdheid tot regelstelling aan lagere organen mag delegeren.

(Zie blz. 239) à 'Bij de wet (art. 2 lid 3 Gw)' - 'regelen (art. 2 lid 1 Gw)' - 'krachtens de wet (bijv. art. 8 Gw)'.

B. Zoek de volgende uitspraak van de Rechtbank Haarlem op: ECLI:NL:RBHAA:2008:BE8722 (*Onrechtmatig binnentreden*). Welk besluit vecht eiseres aan? Op welk grondrecht doet ze een beroep? Slaagt dit beroep? En wat zijn de gevolgen?

- 1.
2. Art. 12 Gw. à procedure voorschriften in lid 2 Gw
- 3.
- 4.

C. Zoek het volgende arrest van het Gerechtshof 's-Gravenhage op: ECLI:NL:GHSGR:2012:BY7102 (*Belediging ambtenaar*). Vanwege welk delict wordt de verdachte vervolgd? Op welk grondrecht doet de advocaat van de verdachte een beroep? Waarom slaagt dat beroep niet?

Art. 7 Gw à vrijheid van meningsuiting.

De beperking is geldig, je kunt dus wel gestraft worden voor een uiting van mening indien dit in strijd is met de wet à lid 1 en lid 3 à 'volgens de wet'.

De beperking is gerechtvaardigd, dus er is geen sprake van art. 7 Gw.

4.
Grondrechten worden in Nederland niet alleen beschermd door de Grondwet, maar ook door het Europees Verdrag inzake de Fundamentele Rechten en Vrijheden van de Mens (EVRM).

A.

Lees artikel 3 EVRM. Welk grondrecht beschermt dit artikel en onder welke voorwaarden is beperking van dit grondrecht toegestaan?

Dit artikel beschermt het recht dat niemand mag worden onderworpen aan foltering of aan onmenselijke of vernederende handelingen of bestraffingen.

Er zijn geen beperkingen van dit grondrecht toegestaan. Het is dus een **absoluut grondrecht**.

B.

Lees artikel 8 EVRM. Welk grondrecht beschermt dit artikel en onder welke voorwaarden is beperking van dit grondrecht toegestaan?

Dit artikel beschermt het recht op eerbieding van privé-, familie- en gezinsleven.

Lid 2 geeft de toegestane beperkingen aan: “Geen inmenging van enig openbaar gezag is toegestaan in de uitoefening van dit recht, dan voor zover bij de wet en in een democratische samenleving noodzakelijk is in het belang van *de nationale veiligheid, de openbare veiligheid of het economisch welzijn van het land, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen.*”

à

Beperkingssystematiek : (deze volgorde) à

- **Zover bij de wet is voorzien;** (Wet is hier in ruime zin bedoeld)
- **In het belang van bepaalde doelen** (nationale veiligheid, economisch welzijn enz.);
- **Noodzakelijkheid;** (toetsen aan **proportionaliteit, subsidiariteit en effectiviteit**, alle drie moeten positief kunnen worden beantwoord om aan de noodzakelijkheid van de beperking te voldoen)

à

Dit zijn cumulatieve voorwaarden voor de beperking van art. 8 EVRM.

C.

Zoek de uitspraak op van het Europees Hof van de Rechten van de mens in de zaak *Berrehab t. Nederland* (EHRM, 21-06-1988, ECLI:NL:XX:1988:AD0368, m.nt. E.A. Alkema). In deze zaak gaat het om een Marokkaanse man, Abdellah Berrehab. Hij was getrouwd geweest met een Nederlandse vrouw, had een dochter bij haar gekregen, en was van haar gescheiden. Berrehab vroeg vervolgens een verlenging van zijn verblijfsvergunning aan, maar deze werd geweigerd en hij werd het land uitgezet. Hij betoogde voor het EHRM onder meer dat zijn uitzetting een schending van zijn recht op familielevens was, omdat hij zijn dochter niet meer kon bezoeken. Lees in het arrest de tekst onder 'I. ALLEGED VIOLATION OF ARTICLE 8 (art. 8)' (dus tot aan 'II. ALLEGED VIOLATION OF ARTICLE 3 (art. 3)'). **Hoe – in welke stappen – beoordeelt het EHRM Berrehab's betoog, en wat is de uitkomst?**

R.o. 23 e.v. à Beperkingssystematiek toetsen:

a. In accordance with the law

b. Legitimate aim : (economic well being (r.o. 26))

c. Necessary in a democratic society : (R.o. 28 & 29 : pressing social need. + Proportionaliteitstoets wordt niet behaald).

Er was een 'violation of article 8'.

5. Maak een algemeen stappenplan voor het beperken van klassieke grondrechten (vrijheidsrechten). Werk dit algemene stappenplan vervolgens uit voor de Grondwet en voor het EVRM.

Beperkingssystematiek à

-
-
-

Algemeen:

-

Stap 1: Valt de maatregel binnen de reikwijdte van het grondrecht? Zo ja,

Stap 2: Is het wel een beperking? Wat haal je uit de casus en kan dit kwalificeren als een beperking? Beperkt de maatregel feitelijk de werking van het grondrecht?

Stap 3: Is de beperking juridisch gezien gerechtvaardigd? Zo ja, dan is er sprake van een schending, zo nee, dan is er geen schending.

Stappen Grondwet à specifiek artikel:

Stap 1: Valt de maatregel binnen de reikwijdte van het grondrecht? (zo nee, niet relevant en geen schending)

Stap 2: Beperkt de maatregel feitelijk de werking van het grondrecht?

Stap 3: Is de beperking juridisch gezien gerechtvaardigd?

Stap 4: (alleen indien relevant, (zie je in artikel))

- Is er voldaan aan de **bevoegdheidsvoorwaarde** (competentie)?

- Is er voldaan aan de **doelvoorwaarde**?

- Is er voldaan aan de voorwaarde van de **procedure voorschriften**?

Stappen EVRM à specifiek artikel:

Stap 1: Valt de maatregel binnen de reikwijdte van het grondrecht? (zo nee, niet relevant en geen schending)

Stap 2: Beperkt de maatregel feitelijk de werking van het grondrecht?

Stap 3: Is de beperking juridisch gezien gerechtvaardigd? à **Cumulatief!!**

a. **Zover bij de wet is voorzien;** (Wet is hier in ruime zin bedoeld)

b. **In het belang van bepaalde doelen** (nationale veiligheid, economisch welzijn enz.);

c. **Noodzakelijkheid;** (toetsen aan proportionaliteit, subsidiariteit en effectiviteit, alle drie moeten positief kunnen worden beantwoord om aan de noodzakelijkheid van de beperking te voldoen)

****Zijn de Grondwet en het EVRM allebei van toepassing, dan moeten beide worden getoetst.**